

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Romana Fialy a soudců JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., a JUDr. Davida Vláčila ve věci žalobkyně **D. B.**, zastoupené D. Z., advokátem se sídlem v XY, proti žalovaným **1) J. S.**, **2) A. H.**, **3) J. H.**, **4) P. H.** a **5) J. H.**, všem zastoupeným Mgr. Ludmilou Hájkovou, advokátkou se sídlem v Čelákovících, Masarykova č. 634/23, o určení dědického práva, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 19 C 135/2024, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. července 2025, č. j. 72 Co 148/2025-136, takto:

Rozsudek městského soudu a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 18. listopadu 2024, č. j. 19 C 135/2024-71, **se zrušují** a věc **se vrací** Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. V řízení o pozůstalosti po H. M., zemřelé dne 25. 2. 2023 (dále jen „zůstavitelka“), Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 26. 3. 2024, č. j. 34 D 637/2023-316, uložil D. B., aby ve lhůtě dvou měsíců ode dne právní moci tohoto usnesení podala u Obvodního soudu pro Prahu 4 proti zákonným dědicům V. S., A. H., J. H., P. H. a J. H. žalobu „na určení, že podle allografní závěti ze dne 31. 5. 2022 je jedinou dědičkou H. M.“. Žalobu byla povinna podat

proto, že „pozůstalá sestřenice V. S., pozůstalý bratranec J. H., pozůstalá sestřenice A. H., pozůstalý bratranec P. H. a pozůstalý bratranec J. H. zpochybnili pravost a platnost závěti, a to i pro nedostatek její formy, přičemž ve svém vyjádření uvedli konkrétní skutkové okolnosti na podporu svých tvrzení; k platnosti a pravosti závěti uvedli, že svědkové závěti řádně neosvědčili, že předmětná závěť obsahuje poslední vůli zůstavitelky; namítli, že nebyly dodrženy formální náležitosti allografní závěti, jelikož svědky závěti nepovolala zůstavitelka, nýbrž svědek V. V.; dále namítli, že svědek závěti a její pisatel V. V. není způsobilým svědkem a není ani způsobilým pisatelem závěti, jelikož závětní dědička je jeho klientkou, že nebyl dodržen postup dle § 1497 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zůstavitelka neprojevila svou vůli dostatečně určitě; prohlásili, že závěť trpí nedostatkem vážnosti vůle zůstavitelky, jelikož dle písemných a ústních vyjádření zůstavitelky měl majetek zůstat v rodině“. Podání žaloby bylo uloženo „závětnímu dědici, a to v souladu s aktuální judikaturou, která stanoví, že v případě sporu o dědické právo mezi dědicem ze zákona a dědicem ze závěti, sepsané ve formě soukromé listiny a zpochybněné z hlediska její pravosti a platnosti, je slabším dědickým právem právo závětního dědice, a to s přihlédnutím k tomu, že při zpochybnění pravosti a platnosti toto nebylo učiněno bez dalšího, ale bylo poukázáno na konkrétní vady a byly doloženy takové skutečnosti, které mohou vzbudit pochybnosti o pravosti a platnosti závěti“.

2. D. B. se žalobou podanou dne 7. 5. 2024 u Obvodního soudu pro Prahu 4, domáhala určení, že je jedinou dědičkou zůstavitelky. Uvedla, že „dne 31. 5. 2022 pořídila zůstavitelka allografní závěť, kterou dědicem veškerého svého majetku ustanovila žalobkyni“, že „text závěti sepsal na žádost zůstavitelky a dle jejích pokynů V. V.“, že „byl rovněž jedním ze svědků podpisu závěti“, že „ze skutečnosti, že V. V. závěť sepsal bez přítomnosti zůstavitelky (v mezidobí mezi schůzkou se zůstavitelkou a dnem podpisu závěti zůstavitelkou), nevyplývá, že by závěť nevyjadřovala vůli zůstavitelky“, že „jí navrhl i konkrétní osoby, které by sepis závěti mohly osvědčit“, že „zůstavitelka tyto svědky závěti odsouhlasila, čímž je zcela nepochybně konkludentně určila (pokud by svědci nebyli zůstavitelkou takto určeni, nepochybně by závěť před nimi nepodepsala)“, že „svědek podpisu závěti nemusí být tedy osobou v jakémkoliv specifickém vztahu k zůstaviteli“, že „skutečnost, zda V. je, resp. v době sepisu závěti byl, právním zástupcem žalobkyně jako závěti povolaného dědice, není pro posouzení způsobilosti V. jako svědka podpisu závěti relevantní“, že „V. nikdy žalobkyni nezastupoval“, že „veškeré úkony v právních věcech žalobkyně činil výhradně advokát D. Z. jako jeden ze společníků advokátní kanceláře“, že „V. V. v záležitosti sepisu a podpisu závěti zůstavitelky figuroval nikoli jako právní zástupce žalobkyně, nýbrž jako právní zástupce zůstavitelky“, že ani „právní zástupce dědice není mezi osobami, které zákon za osoby nezpůsobilé svědčit označuje“, že „zcela absurdní je argumentace žalovaných, že V. jako advokát žalobkyně byl k ní ve vztahu založeném na podřízenosti a nadřízenosti, tedy ve vztahu obdobném jako zaměstnanec“, že „zůstavitelka neměla s příslušníky své rodiny žádný úzký vztah“, že naproti tomu „žalobkyně byla se zůstavitelkou v přátelském vztahu od roku 2016 až do její smrti“, že „tvrzení žalovaných o napodobení (zfalšování) podpisu zůstavitelky na závěti a o podstrčení závětní listiny k podpisu jsou pouhými ničím nepodloženými spekulacemi“, že „žalovaní nemají jakékoliv důkazy svědčící o uvedeném jednání“, že „zcela bez významu pro posuzovanou věc jsou úvahy a spekulace žalovaných o správném postupu advokáta při řešení požadavku klienta na pořízení závěti“ a že „je irrelevantní tvrzení žalovaných, že advokát řádně poskytl právní služby by zůstavitelku vždy odkázal na notáře“. Žalobkyně rovněž navrhla další důkaz „prokazující pravost podpisu zůstavitelky na závěti, jakož i dobu pořízení závěti“, a to darovací smlouvou ze dne 31. 5. 2022, kterou jí zůstavitelka darovala předmětné nemovitosti v k. ú. XY, XY, XY, XY, XY, XY a

XY, a M. S. jako advokátka podpis zůstavitelky na darovací smlouvě ověřila. Žalobkyně dále uvedla, že „teprve nyní při shromažďování podkladů pro soudní řízení ve svých dokumentech našla i darovací smlouvu“, že „po jejím uzavření nepodala návrh na vklad vlastnického práva k nemovitostem do katastru nemovitostí z toho důvodu, že nabytí nemovitostí darováním by bylo zatíženo daní z příjmů fyzických osob ve značné výši“, že „následně pak na uzavření darovací smlouvy zapomněla“ a že „nyní předložila darovací smlouvu notáři, u něhož je vedeno pozůstalostní řízení jako důkaz o existenci závazku zůstavitelky k bezplatnému převodu nemovitostí žalobkyni, který z předmětné darovací smlouvy vyplývá“.

3. Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 18. 11. 2024, č. j. 19 C 135/2024-71, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovaným náhradu nákladů řízení 35 389,30 Kč k rukám jejich zástupce. Dospěl k závěru, že „V. V. byl coby člen sdružení advokátů v postavení obdobném postavení zaměstnance žalobkyně jakožto jediné dědičky z allografní závěti z 31. 5. 2022, což jej z pohledu soudu činí dědičky nezpůsobilým“, neboť „zaměstnanec dědice sice nepředstavuje osobu blízkou, avšak lze mít důvodné pochybnosti o podjatosti takové osoby, a to s přihlédnutím ke vztahu podřízenosti a nadřízenosti“, když „pod tento vztah podřízenosti a nadřízenosti byl judikatorně, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 530/2001, podřazen též vztah právnické osoby a osob, jež jsou společníky, jednateli či jinak zainteresované u takové právnické osoby“. V odůvodnění k tomu uvedl, že „povaha vztahu mezi svědkem V. V., advokátem a dědičkou ze závěti z 31. 5. 2022 pak odpovídá vztahu podřízenosti a nadřízenosti“, jelikož „v průběhu řízení nebylo sporu o tom, že V. V. vykonává advokacii společně s D. Z., advokátem ve sdružení Advokátní kancelář V., Z. a spol.“ a „bylo též prokázáno, že žalobkyně udělila plnou moc v některých věcech D. Z., advokátu, který zmocnění přijal a zmocnil ve stejném rozsahu V. V., advokáta“, přičemž „toto zmocnění pak existovalo i v době sepisu závěti z 31. 5. 2022“.

4. Protože původně žalovaná 1) V. S. v průběhu řízení dne 28. 12. 2024 zemřela, Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl usnesením ze dne 24. 3. 2025, č. j. 19 C 135/2024-126, že v řízení (v souladu s § 107 odst. 1 věty třetí o. s. ř.) bude na jejím místě pokračováno s J. S. (žalovaným 1/).

5. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 23. 7. 2025, č. j. 72 Co 148/2025-136, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovaným na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 23 100 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokátky. V odůvodnění rozsudku přitom uvedl, že „soud prvního stupně vyšel ze správně zjištěného skutkového stavu věci, který se stal podkladem i pro rozhodnutí odvolacího soudu“, že „odvolací soud tak má za prokázané, že V. V. byl při jednání vedeném soudním komisařem Mgr. Františkem Novotným vyslechnut jako svědek a ve své svědecké výpovědi uvedl, že jeho vztah k žalobkyni je pracovní s tím, že se jedná o klientku jeho advokátní kanceláře“, že „žalobkyně byla klientkou jeho advokátní kanceláře i v době před sepsáním předmětné závěti“ a že „do kontaktu se zůstavitelkou se dostal na základě podnětu žalobkyně“. Odvolací soud je pak ve shodě se soudem prvního stupně v názoru, že „s přihlédnutím k účelu právní úpravy obsažené v § 1540 odst. 1 o. z. lze za použití analogie dovodit, že V. V. je v případě předmětné závěti osobou svědecky nezpůsobilou pro existenci pracovního vztahu k žalobkyni obdobného vztahu zaměstnaneckému“, že „byť advokát je na rozdíl od zaměstnance při poskytování právních služeb nezávislý, je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta (§ 3 odst. 1 zákona o advokacii)“, že „podstatné z hlediska svědecké nezpůsobilosti a účelu zákonných ustanovení vymezujících relativní svědeckou nezpůsobilost (§ 1540 odst. 1 o. z.) je především to, že povaha vztahu žalobkyně jako klientky a

V. V., jako advokáta poskytujícího jí právní služby, důvodně vzbuzuje pochybnosti o nezaujatosti V. V., neboť není zřejmé, zda a do jaké míry je jeho jednání ovlivněno povinností chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy žalobkyně jako klientky, resp. povinností řídit se jejími pokyny“, že „za situace, kdy V. V. s ohledem na svůj pracovní vztah k žalobkyni v době pořízení závěti není schopen věrohodně a bez pochybností o jeho nezaujatosti a pravdivosti jeho svědectví potvrdit, že obsah závěti z 31. 5. 2022 odpovídá skutečně poslední vůli zůstavitelky, je opodstatněn závěr, že nebyl ve smyslu § 1540 odst. 1 o. z. per analogiam způsobilý být svědkem této závěti“, a že „za situace, kdy podle § 1534 o. z. musí být allografní závěť podepsána před dvěma svědky, závěr o svědecké nezpůsobilosti jednoho z nich odůvodňuje závěr o absolutní neplatnosti závěti“. Ze všech uvedených důvodů dovolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně nepochybil, pokud se pro nadbytečnost nezabýval dalšími námitkami žalovaných zpochybňujícími platnost a pravost závěti z 31. 5. 2022 a žalobu na určení dědického práva žalobkyně odvozovaného z této závěti jako nedůvodnou zamítl.

II. Přípustnost dovolání

6. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Přípustnost dovolání dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení, které podle jejího názoru závisí na vyřešení otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. otázek v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud nevyřešených. Namítá, že odvolací soud nesprávně vyřešil zásadní právní otázku „nezpůsobilosti advokáta (obecně) být svědkem allografní závěti, kterou je zůstavitelem odkazován majetek osobě, jíž advokát jako svému klientovi poskytuje právní služby“, pokud „použil (v nepřiměřené šíři) na vztah advokáta vůči jeho klientovi analogii se vztahem zaměstnaneckým (ve smyslu § 1540 odst. 1 občanského zákoníku)“. V této souvislosti upozorňuje na to, že rozhodovací praxe soudů výklad ustanovení § 1540 odst. 1 o. z. rozšířila tak, že je-li allografní závěť povolána za zůstavitelova dědice právnická osoba, jsou osobami jí blízkými, tedy nezpůsobilými svědky závěti, fyzické osoby, které činí za tuto právnickou osobu právní úkony, jakož i fyzické osoby, které jsou společníky, členy nebo zaměstnanci této právnické osoby nebo které k ní mají jiný obdobný vztah, jestliže by důvodně pocítovaly újmu, kterou by utrpěla právnická osoba povolána za zůstavitelova dědice, jako újmu vlastní (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 530/2001). Je přesvědčena, že na advokáta obecně nelze nahlížet jako na osobu, která je ve vztahu ke svému klientovi v postavení obdobném postavení zaměstnance, neboť mezi nimi není (na rozdíl od vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem) vztah osoby nadřízené a podřízené. Podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona o advokacii je advokát při poskytování služeb nezávislý a je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta. Odmítá obecný závěr, že samotný vztah klient – advokát mezi osobou povolanou závětí za dědice a svědkem podpisu závěti zůstavitelem vyvolává takové pochybnosti o nezaujatosti advokáta a pravdivosti jeho svědectví o obsahu závěti, že to advokáta činí osobou nezpůsobilou být svědkem podpisu zůstavitele na závěti. Za podstatnou považuje rovněž okolnost, že osvědčení podpisu zůstavitele na závěti osobou, která je zapsána v seznamu advokátů, není považováno za výkon advokacie. K tomuto jednání nepotřebuje advokát v pozici svědka žádnou odbornost ani právnické vzdělání. Podle názoru žalobkyně by jednání advokáta v pozici svědka mělo být posuzováno jako jednání jakékoli jiné osoby. Podle žalobkyně je výklad ustanovení § 1540 odst. 1 o. z. provedený odvolacím soudem nepřipustný, když především popírá právní rámec advokacie jako nezávislé právní profese ve výše uvedeném smyslu a na advokáta nahlíží stejně jako na zaměstnance, který je naopak ve vztahu ke svému zaměstnavateli z principu v postavení závislém a podřízeném. Navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek

(jakož i rozsudek soudu prvního stupně) zrušil a vrátil věc Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení (kde je „navíc nezbytné provést doposud neprovedené důkazy“).

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobkyně podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníci řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá) bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno, že zůstavitelka byla svobodná a bezdětná. Rodiče zůstavitelky i její bezdětný bratr předemřeli. Zůstavitelka pořídila allografní závěť ze dne 31. 5. 2022, ve které dědičkou veškerého svého majetku ustanovila D. B. Svědky závěti byli M. S. a V. V., vykonávající advokacii společně s D. Z., advokátem ve sdružení Advokátní kancelář V., Z. a spol. Žalobkyně byla a je klientkou D. Z., který ve věcech žalobkyně udělil substituční plnou moc V. V., a to již v době sepisu závěti z 31. 5. 2022 [pozn: obsahem procesního spisu (přílohy žalobkyně) je procesní plná moc žalobkyně ze dne 24. 4. 2020, již zmocňuje D. Z. k zastupování ve věci exekuce na její majetek k uspokojení pohledávek Vojenské zdravotní pojišťovny České republiky a která opravňuje advokáta v uvedené věci činit veškeré úkony, a to i tehdy, když je podle právních předpisů zapotřebí zvláštní plné moci, a ustanovit za sebe zástupce, přičemž D. Z. přijímá zmocnění a zmocňuje dále ve stejném rozsahu V. V., advokáta]. Pozůstalé sestřenice V. S. a A. H. a pozůstalí bratřenci J. H., P. H. a J. H. zpochybnili pravost a platnost závěti, když uvedli, že svědkové závěti řádně neosvědčili, že předmětná závěť obsahuje poslední vůli zůstavitelky; dále namítli, že nebyly dodrženy formální náležitosti allografní závěti, jelikož svědky závěti nepovolala zůstavitelka, nýbrž svědek V. V., že svědek závěti a její pisatel V. V. není způsobilým svědkem a není ani způsobilým pisatelem, jelikož závětní dědička je jeho klientkou. Zákonní dědicové taktéž namítli, že zůstavitelka neprojevila svou vůli dostatečně určitě. Dále prohlásili, že závěť trpí nedostatkem vážnosti vůle zůstavitelky, jelikož dle písemných a ústních vyjádření zůstavitelky měl majetek zůstat v rodině. Závětní dědička uznala závěť za platnou a zpochybnila tvrzení zákonných dědiců týkající se pravosti a platnosti závěti. V řízení tak vznikl spor o dědické právo, a proto soud odkázal závětní dědičku D. B., aby uplatnila své dědické právo žalobou.

11. Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí o dědickém právu žalobkyně po zůstavitelce významné vyřešení právní otázky, zda lze považovat za způsobilého svědka prosté allografní závěti advokáta, vykonávajícího advokacii ve sdružení a disponujícího (v době pořízení závěti) substitučním zmocněním spolupracujícího advokáta k poskytování právních služeb fyzické osobě, jež je závětí povolána za dědice veškerého majetku zůstavitele. Protože tato otázka nebyla dosud v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k

závěru, že dovolání žalobkyně je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

III. Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je opodstatněné.

13. Vzhledem k tomu, že zůstavitelka zemřela dne 25. 2. 2023, řídí se dědické právo po ní zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“).

14. Podle ustanovení § 1539 odst. 1 o. z. se svědci zúčastní pořizování závěti takovým způsobem, aby byli s to potvrdit, že zůstavitel a pořizovatel jsou jedna a táž osoba. Svědek se podepíše na listinu obsahující závěť; k podpisu zpravidla připojí doložku poukazující na jeho vlastnost jako svědka a údaj, podle nichž ho lze zjistit.

15. Podle odstavce druhého téhož ustanovení nemůže být svědkem osoba nesvéprávná, nebo osoba, která není znalá jazyka, nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí.

16. Podle ustanovení § 1540 odst. 1 o. z. dědic nebo odkazovník není způsobilý svědčit o tom, co se mu zůstavuje. Stejně není způsobilá být svědkem osoba dědici nebo odkazovníkovi blízká, ani zaměstnanec dědice nebo odkazovníka.

17. Výjimečně se v odstavci druhém téhož ustanovení připouští, aby i tyto osoby případně svědčily, bude-li závěť učiněna před třemi svědky (namísto běžných dvou). Dědic či odkazovník, popř. osoby jim blízké či jejich zaměstnanci, mohou být svědky také v tom případě, jestliže zůstavitel vlastní rukou napíše tu část závěti, v níž dotyčnou osobu za dědice nebo odkazovníka povolává.

18. Je tomu tak proto, že u těchto osob nelze – s ohledem na jejich vztah k zůstavitelově majetku nebo k těm, kterým tento majetek má (může) jako zůstavitelovým dědicům připadnout – vůbec předpokládat, že by své svědectví o zůstavitelově poslední vůli poskytl vždy pravdivě nebo že by jejich svědectví o zůstavitelově poslední vůli muselo být vždy a každým pokládáno za věrohodné (srov. např. právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3098/2011, o němž nejsou v soudní praxi žádné pochybnosti).

19. Podle ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu ustanoví-li zůstavitel v allografní závěti za svého dědice právnickou osobu, jsou nezpůsobilými svědky závěti i fyzické osoby, které činí (mohou činit) za tuto právnickou osobu právní úkony, jakož fyzické osoby, které jsou společníky, členy nebo zaměstnanci této právnické osoby nebo které k ní mají jiný obdobný vztah, jestliže by důvodně pocítovaly újmu, kterou by utrpěla právnická osoba povoláná za zůstavitelova dědice, jako újmu vlastní (srov. právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 530/2001, který byl uveřejněn v časopise Soudní judikatura, ročník 2002).

20. Výše uvedené závěry zastává rovněž odborná právní literatura, podle níž je vyloučeno, aby při pořizování závěti ve formě, k níž je nutná vedle přítomnosti pořizovatele ještě přítomnost dalších osob, působily osoby, které mají nebo mohou mít na věci osobní zájem. Tento osobní zájem by se mohl projevit zejména v tom, aby závěť obsahovala (nebo naopak neobsahovala) nějaké ustanovení (Holub, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. svazek. § 1 – 487. Praha: Linde, 2002, s. 661). Tyto závěry nejsou v rozporu ani s názory dřívějšími (např. Holub, R. Komentář k občanskému zákoníku. Právo dědické. Praha: Orbis, 1957, s. 168, 169); nadto, výčet

osob nezpůsobilých svědčit poslednímu pořízení zůstavitele byl i historicky pojímán jako taxativní a nahlíželo se na něj tak, že jej nelze rozšířit (k tomu srov. Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému. Díl III., svazek 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, str. 154, 155, odkazující na rozhodnutí nejv. soudů Gl. U. 4174 nebo 10.629).

21. Judikatura soudů je taktéž ustálena v závěru o tom, že svědkem závěti (event. dědicem ze závěti) může být i osoba, která na žádost zůstavitele tuto závěť sepsala (k tomu blíže rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1883/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 28, ročník 2000, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1986/2009). Rovněž se vyjadřuje k otázce svědeckví pisatele prosté allografní závěti tak, že ze svědeckví není vyloučen bez dalšího; je vyloučen tehdy, když jej zůstavitel povolal za dědice či odkazovníka (srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 12. 2022, sp. zn. 7 Co 1332/2022). Vzhledem k uvedeným judikatorním závěrům proto nelze ani osobu advokáta sepisujícího závěť zůstavitele (není-li závětí povolaným ani zákonným dědicem či osobou jim blízkou) podřadit pod vymezený okruh osob, jimž zákon nepřiznává způsobilost být svědky závěti (viz právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2023, sp. zn. 24 Cdo 1252/2023).

22. Budiž řečeno (navazujíc zejména na bod 17. shora), že zásadní je nezúčastněnost (nestrannost) svědeckého stvrzení vůle zůstavitele, spočívající zejména v tom, že svědek nesmí mít přímý prospěch ze závěti. Z tohoto důvodu soudní praxí tradičně byly (a jsou) vyloučeny ze svědeckví osoby, které jsou zainteresované na dědictví, a za nevhodné či nezpůsobilé být svědky byly (a jsou) považovány rovněž osoby jim podřízené a na nich závislé (dle aktuální hmotněprávní úpravy se jedná již jmenovitě i o „zaměstnance“ dědice či odkazovníka). K tomu se vyjadřuje taktéž důvodová zpráva, v níž se podává, že podle § 1540 odst. 1 o. z. není způsobilý svědčit *zásadně* ani dědic nebo odkazovník, ani osoba mu blízká nebo jeho zaměstnanec. Je přitom více než zjevné, že posouzení nestrannosti svědka posledního pořízení zůstavitele do určité míry podléhá „optice doby“ založené momentálními společenskými podmínkami. Příkladem občanské právo v období první republiky označovalo za nezpůsobilé svědky „placené členy domácnosti“ dědice (nebo odkazovníka) [k tomu srov. ust. § 594 o. z. o., blíže viz Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému. Díl III., svazek 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, str. 154, citující mj. právní závěr vyjádřený v rozhodnutí Gl. U. N. F. 2028, podle nějž „Placeným společníkem domácnosti jest ten, kdo v domě obmyšleného bydlí a dostává mzdu, ať v penězích, ať v naturáliích (stravě), ať v obojím, bez ohledu na to, v jaké vlastnosti koná služby.“]. Obecně lze shrnout, že za nezpůsobilého svědka vůle zůstavitele tedy jsou (a byly) aktuálními právními úpravami zpravidla označovány osoby včleněné do sféry dědice a z tohoto titulu pociťují vůči němu loajalitu.

23. Ve světle již předestřené argumentace má dovolací soud za to, že advokát v žádném ohledu nesplňuje kritéria osobní či ekonomické integrace do sféry jeho klienta [má sice povinnost hájit zájmy klienta, disponuje však vlastní profesní odpovědností a povinností mlčenlivosti danou mu zákonem a nepodléhá ani „interní“ loajalitě vůči klientovi (typické právě pro zaměstnance), jeho vztah s klientem vzniká na základě smlouvy o poskytování právních služeb (smlouvy příkazní podle § 2430 a násl. o. z.)], a proto není možné a priori v důsledku poskytování právních služeb klientovi - coby budoucímu dědici - považovat advokáta za nezpůsobilého svědka poslední vůle pořízené ve prospěch tohoto dědice. Lze tedy souhlasit s

dovolatelkou, pokud odmítá obecný závěr, že „samotný vztah klient – advokát mezi osobou povolanou závěti za dědice a svědkem podpisu závěti zůstavitelem vyvolává takové pochybnosti o nezájatosti advokáta a pravdivosti jeho svědectví o obsahu závěti, že to advokáta činí osobou nezpůsobilou být svědkem podpisu zůstavitele na závěti“. Odvolacímu soudu lze (navzdory nesprávnému právnímu závěru) přisvědčit potud, že pro posouzení dané věci se jeví nerozhodnou okolnost, v jaké formě byly právní služby poskytovány (že se tak stalo na základě substitučního zmocnění ve sdružení spolupracujícího advokáta Z., jemuž byla udělena procesní plná moc pro konkrétní exekuční řízení), příp. že substituent V. právní služby na základě substitučního zmocnění fakticky neposkytl.

24. I s ohledem na - rovněž historicky zastávané - spíše restriktivní pojmání výčtu osob nezpůsobilých svědčit poslednímu pořízení zůstavitele nelze úspěšně dovozovat ani odvolacím soudem zastávaný právní názor o možnosti výkladu per analogiam, konkrétně že „s přihlédnutím k účelu právní úpravy obsažené v § 1540 odst. 1 o. z. lze za použití analogie dovodit, že V. V. je v případě předmětné závěti osobou svědecky nezpůsobilou pro existenci pracovního vztahu k žalobkyni obdobného vztahu zaměstnaneckému“.

25. Pro úplnost dovolací soud uvádí, že soud prvního stupně sice zmiňuje v bodě 29. odůvodnění svého rozhodnutí rovněž „specifitu vztahu V. a žalobkyně, který měl jít nad rámec běžného vztahu mezi advokátem a jeho klientem“, v rámci závěrů o zjištěném skutkovém stavu (který se stal správně zjištěným podkladem i pro rozhodnutí odvolacího soudu, bod 9. odůvodnění) ji však dále blíže nerozvádí a především o tuto okolnost ani jakkoliv neopírá důvodnost neplatnosti předmětné závěti.

26. Nejvyšší soud nepřehlédl ani to, že soud projedávající spor o určení dědického práva rozhodl o procesním nástupnictví J. S., po zemřelé původně žalované 1), a to usnesením ze dne 24. 3. 2025, č.j. 19 C 135/2024-126, aniž by (správně) vyčkal rozhodnutí soudu podle ustanovení § 107 odst. 2 o. s. ř., vydaného v řízení o pozůstalosti, v němž tento spor vznikl. O tom, že ve sporu o určení dědického práva došlo ke změně v osobě žalobce (případně žalovaného), přitom soud ve sporném řízení samostatně nerozhoduje; může však procesní nástupce zemřelého žalobce (eventuelně žalovaného) vzít na vědomí prostřednictvím usnesení, jímž se upravuje vedení řízení (k tomu srov. právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2238, 2423/2015, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 78, ročník 2016). Nicméně i z výsledku řízení o pozůstalosti (nabytí dědictví bylo pravomocně potvrzeno jedinému dědici) po zemřelé žalované 1) je zjevné, kdo se (fakticky) stal jejím procesním nástupcem, a jak by tedy měl soud v řízení o pozůstalosti po zůstaviteli o jejich procesních nástupcích rozhodnout. S tímž účastníkem (žalovaným 1/) navíc také pokračoval soud ve sporném řízení na místě původní žalované 1), byť řízení nepřerušil a nevyčkal rozhodnutí soudu v řízení o pozůstalosti, jak uvedeno výše. Za daného stavu věci se proto dovolací soud nepřiklonil k označení takového procesního postupu za „vadu“, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a v jejímž důsledku by bylo třeba přistoupit i k nápravě vadného procesního postupu (obdobně srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. Cdo 1979/2017, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017).

27. Jelikož rozsudek odvolacího soudu není správný a nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na

rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 4) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

28. Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci (zabývajícím se i dalšími uvedenými důvody zpochybnění pravosti a platnosti závěti zůstavitelky ze dne 31. 5. 2022) rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 18. 3. 2026

Fiala

JUDr. Roman

předseda senátu